

Meertaligheid: waarom willen we de ander ontzeggen waar we zelf wel pap van lusten?

ELKE SCHOOL TALEN-RIJK!

02.02.2022

5

Mathematics Practice

WAT IS HET PROBLEEM?

TWEE MET ELKAAR VERBONDEN ONDERWIJSUITDAGINGEN

Omgaan met (talige) diversiteit en het creëren van inclusief onderwijsbeleid en klaspraktijken

- Toegenomen talige diversiteit in scholen en klassen wordt door leerkrachten als een van de voornaamste problemen ervaren;
- Leerkrachten geven blijk van lagere gevoelens van bekwaamheid om met de talige diversiteit van leerlingen om te gaan.

Huidige antwoorden op weerbarstig probleem van sociale ongelijkheid en integratie

- Blijven gebruiken van meertalige repertoires wordt als een obstakel gezien voor het leren van de ‘schooltaal’ (LOI) en schoolsucces;
- Er is een deficit-denken en –discours over taal en sociale ongelijkheid. We kijken met een ‘taal-als-probleem’ bril;
- Een eentalig beleid wordt doorgaans gehanteerd in formele publieke ruimtes. Taalbeleid is enkel gericht op het leren van het Nederlands. Al de rest wordt genegeerd en als afwijkend, storend ervaren.

SCHOOLTAAL EN MT: EEN BINAIRE RELATIE

- Eén keerzijde van de medaille wordt gezien als de legitieme (niet-onderhandelbare) norm en de andere als afwijkend:
 - Leren enkel via de ‘dominante’ taal is de legitieme norm: Een **T2 taalbadmodel**;
 - **Meertalig onderwijs** als de afwijkende norm en contraproductief voor leren (let wel: MT dubbele standaard)

Dus, aan de ene kant wordt ‘taal’ naar voor geschoven als de oplossing, de **panacee** voor sociale ongelijkheid en aan de andere kant staat ‘taal’ leren en kansen in de weg, het **vileine**.

IS HET HUIDIGE ANTWOORD ADEQUAAT/EFFECTIEF?

EXCLUSIEF T2 TAALBADMODEL

- We zetten al meer dan 15 jaar in op taal (i.e. kennis van het Standaard Nederlands) als belangrijkste hefboom tot schoolsucces.
- **Voorwaarde** wordt steeds prominenter in discours, beleid en praktijk
 - **Eenzijdig** inzetten op exclusief taalbadmodel
 - Remediëringsprogramma's; bijspijkerklassen; **pull-out klassen**; (taal)niveaugroepen; zomerscholen; ...
 - **Niet (h)erkennen**, bannen en soms verbieden van andere taalrepertoires (o.a. thuistalen) van kinderen op school en in de klas

DOXA IN PLAATS VAN EPISTEME

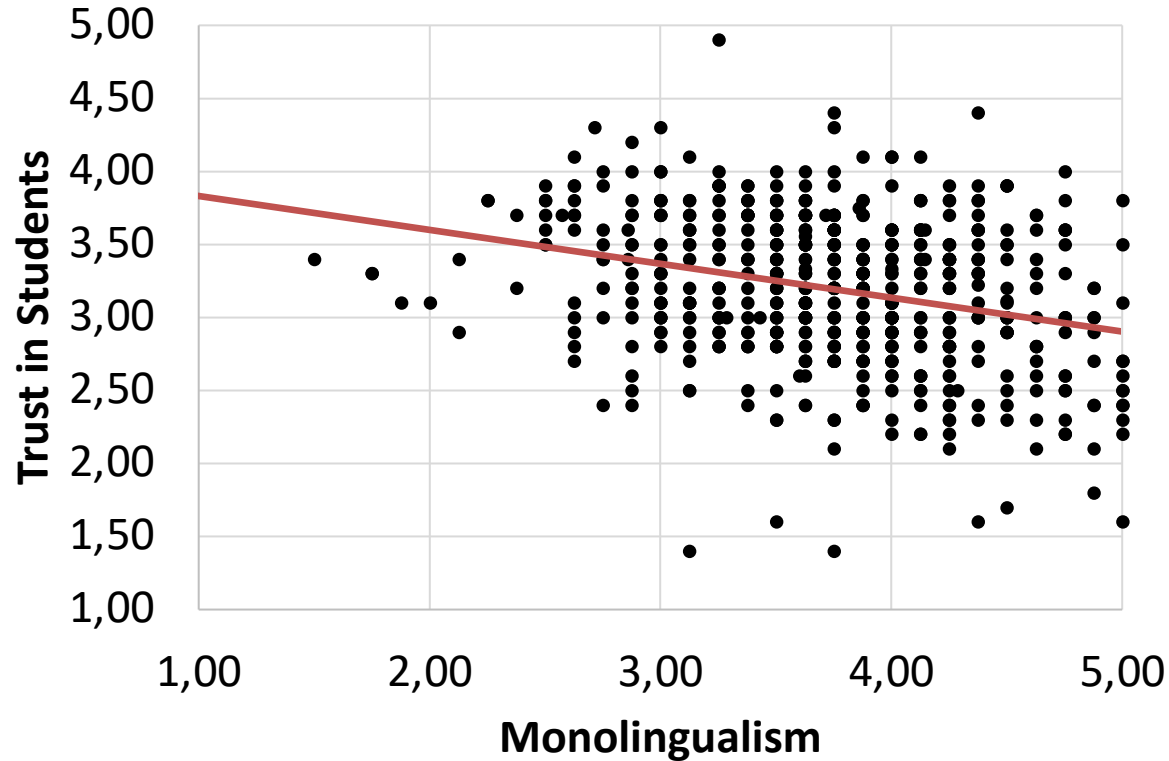
- Diep gewortelde overtuigingen en misvattingen over ‘taal’ en de rol ervan voor leren;
- Aangewakkerd door een eentalige normatieve framing en ideologie;
- Als vanzelfsprekend veronderstelde assumpties:
 - Kinderen met een migratieachtergrond spreken buiten de school/klas uitsluitend of overwegend hun thuistaal.
 - De taal die thuis wordt gesproken is de belangrijkste verklarende variabele voor schoolsucces van kinderen met een migratieachtergrond.
 - Kennis van de dominante taal is de conditie tot schoolsucces.
 - Kinderen (en hun ouders) die thuis een andere taal spreken dan de dominante taal moeten worden ondergedompeld in die taal en liefst zo jong mogelijk. Dus, kinderen toelaten om hun thuistaal te gebruiken op school heeft een negatieve impact op het T2 leren en derhalve op hun schoolsucces.

DE BEWIJSLAST IS FLINTERDUN EN GAMMEL

- Systematische ‘pull-out’ klassen blijken niet echt succesvol (Karsten et al.,2006):
 - Ontwikkeling van de LOI van leerlingen;
 - transitie naar ‘mainstream’ klas;
 - Risico van stigmatisering;
- Jonge nieuwkomers in aparte LOI taalbadklassen is niet echt te verantwoorden (Groothoff,2020):
 - Geen verschil in woordenschatontwikkeling in aparte taalbadklassen versus inclusieve ‘mainstream’ klas programma’s;
 - Leerkracht-leerling relatie en leerlingen onderling enthousiasie, affectie en respect was sterker in inclusieve ‘mainstream’ conditie.
- Saunders, Goldenberg & Marcelletti (2013) pleiten voor een mix van doelgerichte LOI lessen voor kortere periodes van de dag, bij voorkeur inclusief in de ‘mainstream’ klas:
 - via co-teaching;
 - Talensensitief onderwijs;
 - Kwantiteit- en kwaliteitsvolle interactie;
 - Een krachtige leeromgeving, rijke taalinput van de leerkracht, maximale taalproductiekansen en directe feedback zijn doorslaggevend.

DE EENTALIGE PARADOX

(Pulinx, Agirdag & Van Avermaet, 2014)

MISVATTINGEN OVER TAAL EN TAALLEREN

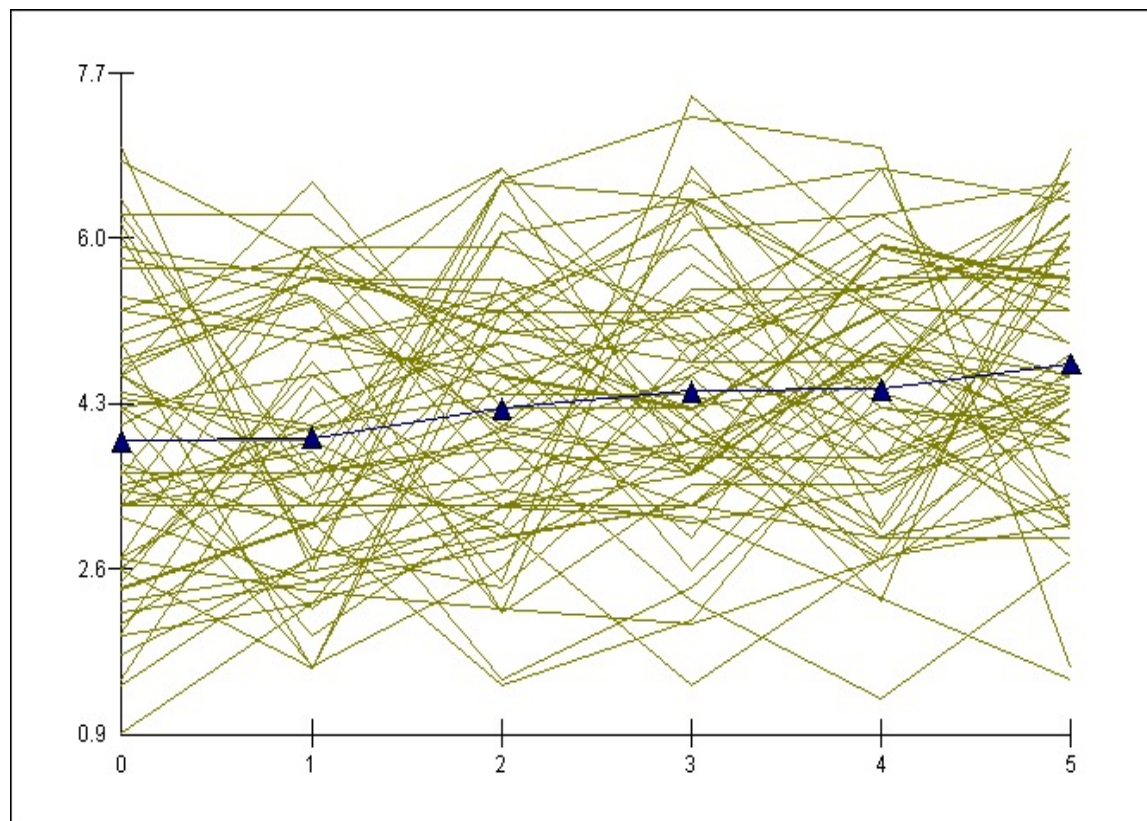
Misvattingen over taal

- Ééntaligheid is de norm
- Meertaligheid bedreigt het (Standaard) Nederlands
- ‘Anderstaligheid’ is een probleem (voor leren, voor sociale participatie)
- Talen staan elkaar in de weg
- Taal is een conditie, een voorwaarde tot sociale participatie, sociale inclusie

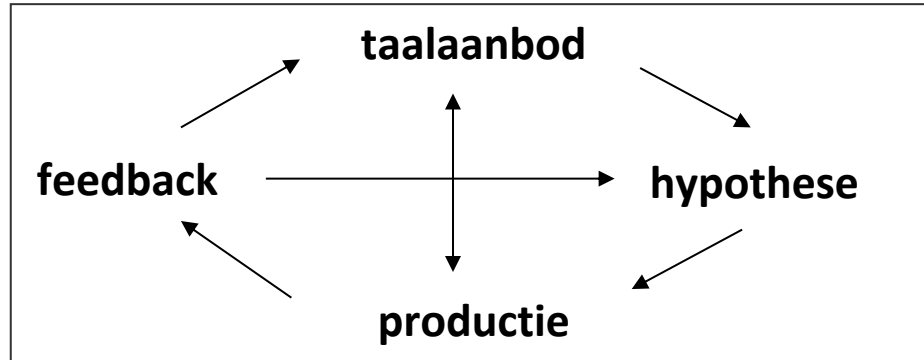
Misvattingen over taalverwerving

- Snelheid proces
- Beter een korte intense reeks NT2 lessen en dan naar de klas
- Niet alles tegelijk
- Logische volgorde
- Lineair proces
- Vrij gelijklopend

Taalleren in actie

Basisprincipes van taalverwerving

‘The poorer the quality of the teaching practices, the greater will be the differences between individual pupils’

Duru-Bellat (2004)

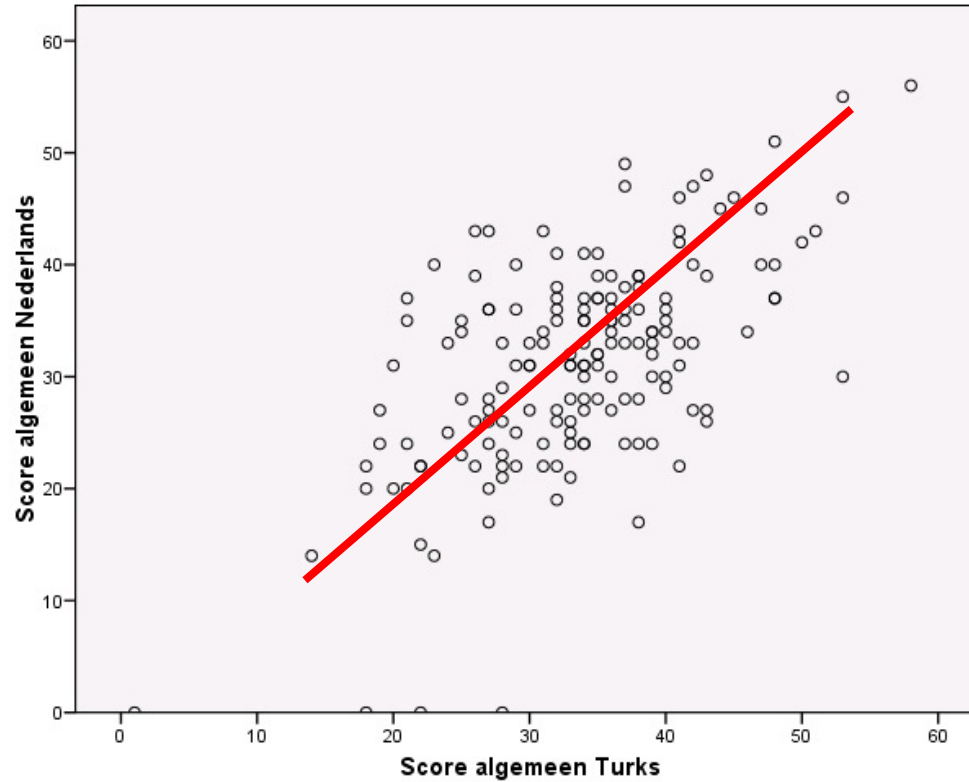
TALIGE DIVERSITEIT

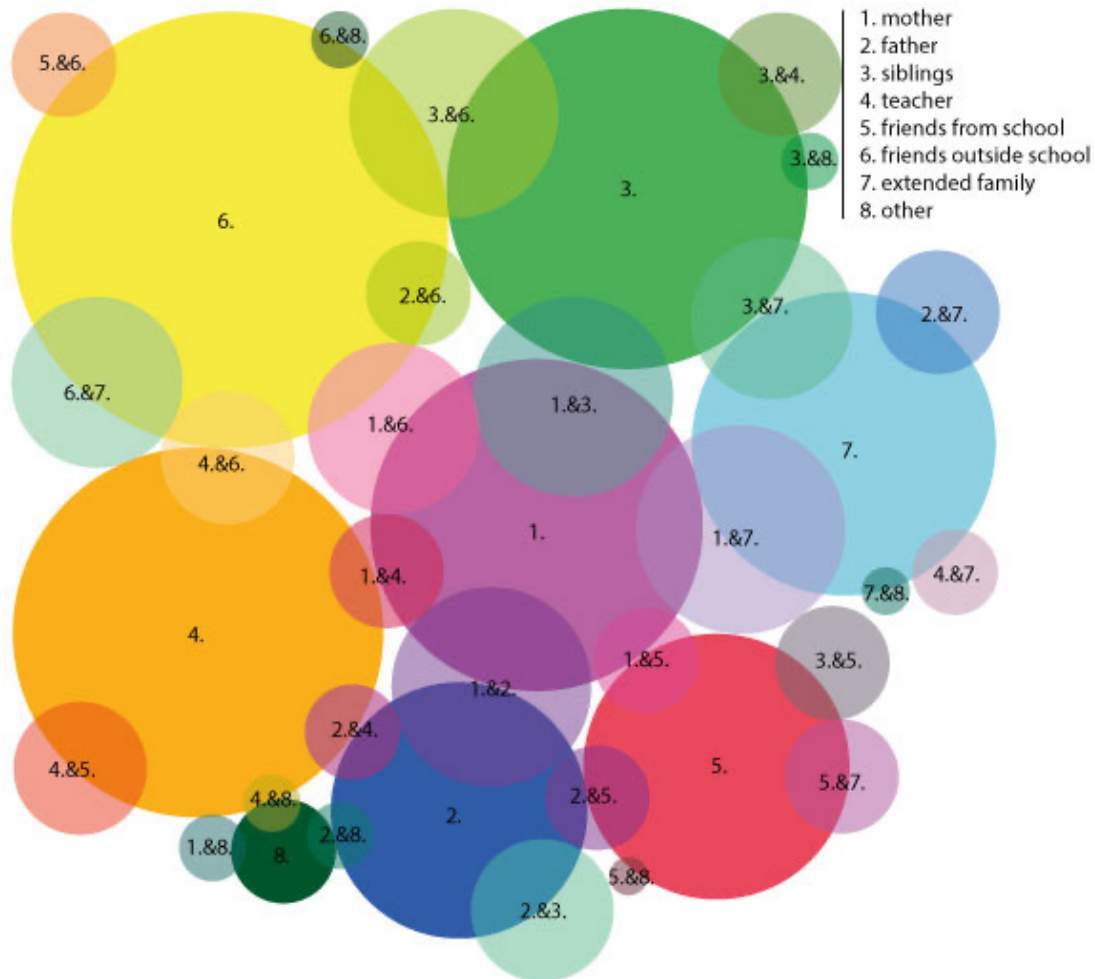
Meertalige realiteit

- Meertaligheid is een werkelijkheid in de sociale ruimte;
- Meertaligheid is een realiteit in elke persoon: meertalige repertoires;
- Meertaligheid hoeft niet 'full proficiency' van elke taal of variëteit te betekenen;
- Meertaligheid is contextgebonden georganiseerd en SN heeft daar een specifieke plaats/functie in;
- Iedereen doet aan 'translanguaging'.

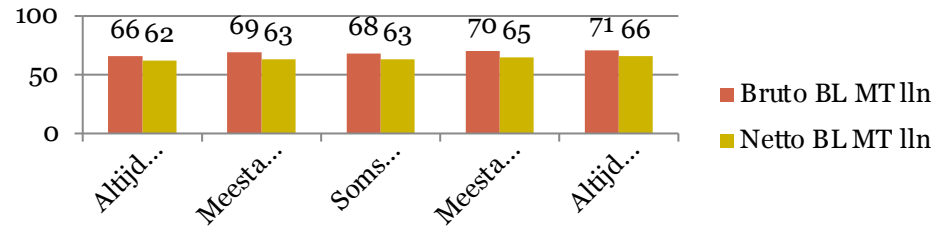
TALIGE DIVERSITEIT IN ONDERWIJS: EPISTEME

TALEN BOUWEN VOORT OP ELKAAR

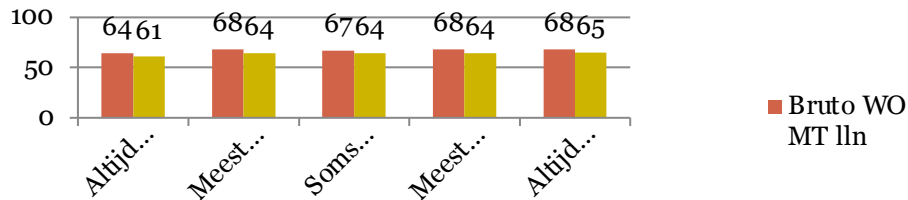

EFFECT VAN TAAL OP DE SPEELPLAATS

Voor Begrijpend Lezen

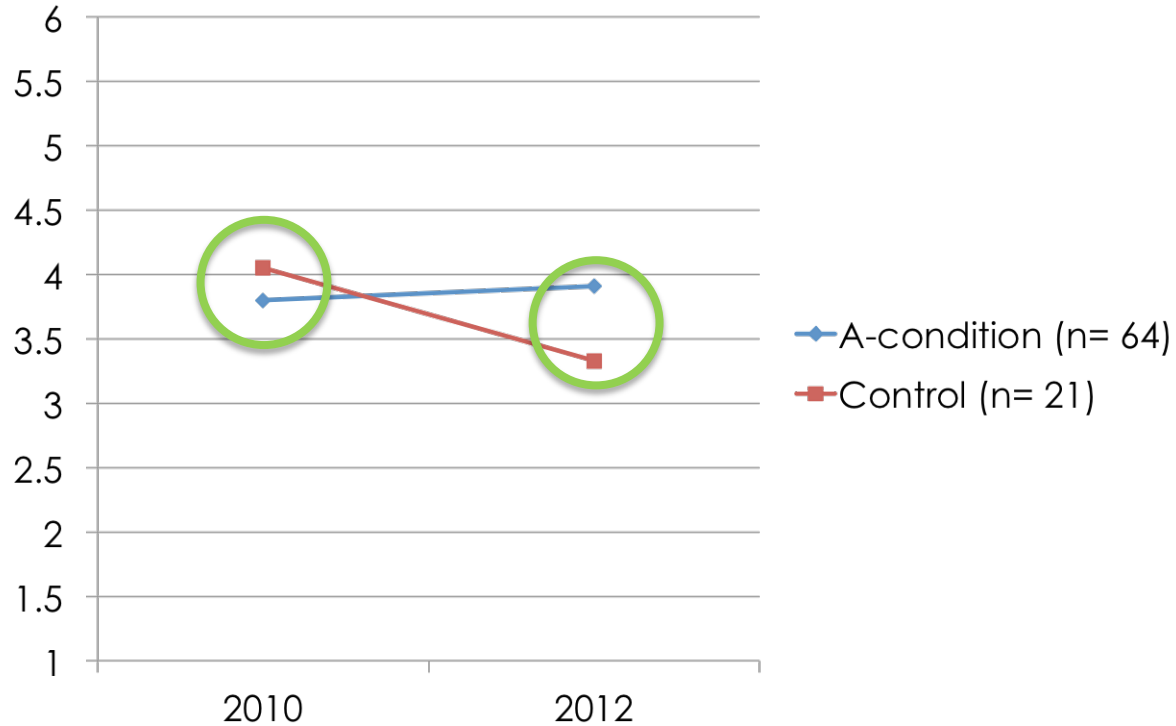

Voor Wereldoriëntatie

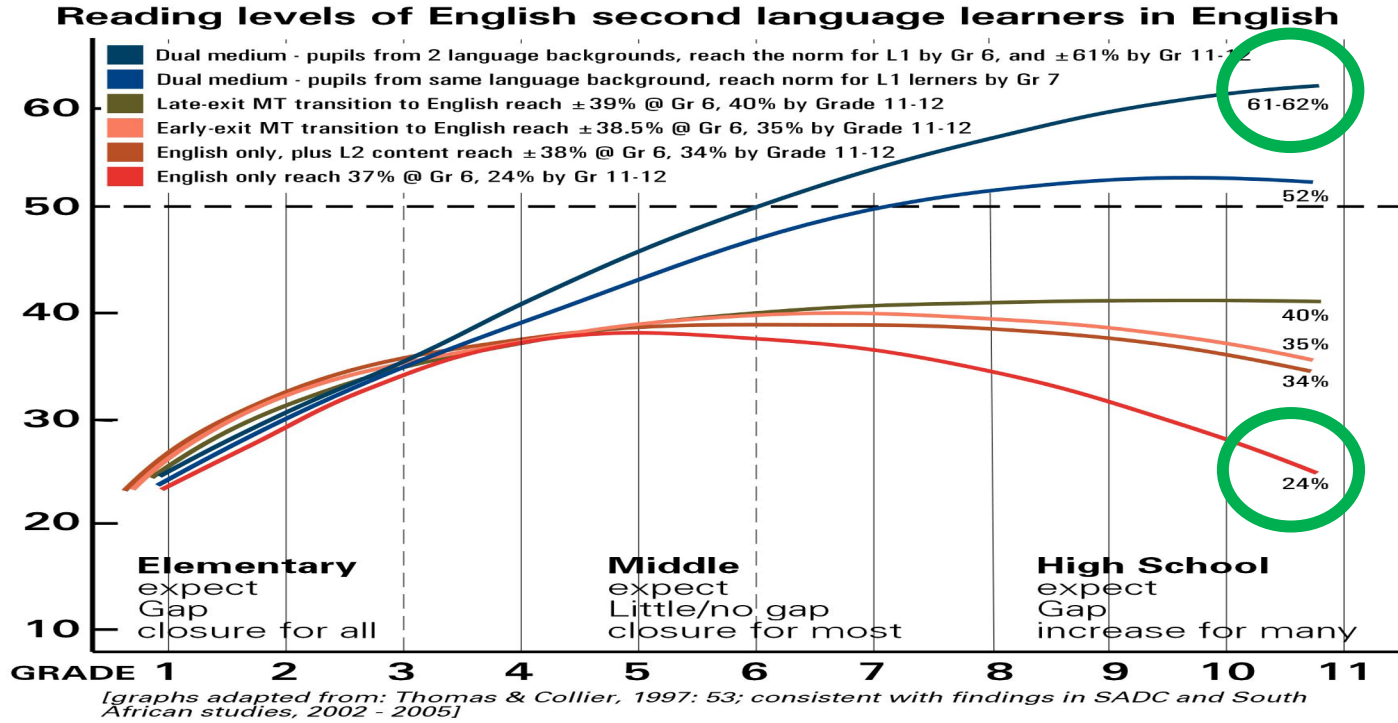
EFFECT GEBRUIK THUISTAAL OP TAALVAARDIGHEID NEDERLANDS

- DV: begrijpend lezen.
- Controle voor: gender en basisniveau begrijpend lezen.
 - A-conditie: $M = 21.14$ ($n = 42$)
 - Controle: $M = 21.91$ ($n = 43$)
- Het benutten van de MT repertoires van kinderen heeft geen negatief effect op hun begrijpend lezen Nederlands.

SOCIO-AFFECTIEVE EFFECTEN: ZELFVERTROUWEN

TWEETALIGE IMMERSIE PROGRAMMA'S

IMPACT OP LEERKRACHTEN

Opener en krachtiger leeromgevingen in de klas

”Meer talen bieden meer mogelijkheden voor creatieve activiteiten. Ik benut de thuistalen nu bewuster en systematischer. Ik zoek nu meer naar materiaal in verschillende talen. Is leuk voor alle kinderen" (K2/K3)

IMPACT OP LEERKRACHTEN

Attitudes van leerkrachten zijn veranderd:

- Uitgesproken positievere attitudes in kleuterklassen
- Nog minder sterk in lager onderwijs, maar groeiend bewustzijn

”Ik ben me nu meer bewust van de aanwezigheid van de verschillende talen in de klas. Ik heb nu meer begrip voor de talen van de kinderen.”

IS MEERTALIG ONDERWIJS EEN TOEREIKEND ANTWOORD OP ONGELIJKHEID?

MEERTALIG ONDERWIJS

- koepelbegrip
- Term dekt vele ladingen
- Term wordt vaak eng geïnterpreteerd

- Tweektalig onderwijs (vele vormen)
- 'language awareness'
- CLIL
- translanguaging

UITDAGINGEN

Meertaligheid heeft positieve effecten op metatalig bewustzijn, executieve ‘functioning’, cognitieve flexibiliteit, informatie verwerking, ...;

- MT onderwijs is geen panacee voor meer ‘equity’ in onderwijs:
 - Interactie met veel andere factoren
- Grenzen en valkuilen van klassiek MT onderwijs:
 - Gescheiden organisatie
 - Veelvoud aan talen in scholen
- Dubbele standaard;
- Elitaire meertaligheidsmodellen;
- Meertaligheid enkel in de periferie: kumbaya MT.

Bezorgdheden van leerkrachten

- De thuistaal van leerlingen/cursisten is arm, beperkt;
- De thuistaal toelaten vergroot/versterkt/bestendigt segregatie;
- Als cursisten onderling de eigen taal spreken verlies ik controle over wat er in de klas gebeurt en is dit nadelig voor het leerproces;
- Als ik vertaal daalt de motivatie om de schooltaal te leren;
- De tijd om de schooltaal te leren is al zo beperkt;
- Ik heb meer dan 10 talen in mijn klas.

OMGAAN MET MEERTALIGHEID IN ONDERWIJS: HET BINAIRE OVERSTIJGEN?

HET BINAIRE OVERSTIJGEN

Gegeven:

- **Sociale realiteit:** hyperdiverse omgevingen;
- **Praktische realiteit:** is de organisatie van klassiek/gescheiden twee-/meertalig onderwijs nog mogelijk in diverse omgevingen?
- **Theoretisch:** nieuwe inzichten dat codewisseling geen probleem of tekort is, maar een communicatiestrategie. Vanuit het gezichtspunt van de gebruiker zijn talen niet altijd netjes afgebakende gehelen.
- Contraproductieve en zeer geïdeologiseerde **binaire discussie** over taalbad- versus meertalig onderwijsmodel

Binaire overstijgen naar een nieuw model van leren dat de meertalige praktijken van leerlingen integreert met het leren van de schoolse taalvaardigheid Nederlands

Meertaligheid opwaarderen

- Waarderen (thuis taal als sociaal-emotionele factor);
- Zichtbaar maken (bron voor talensensitief lesgeven);
- Benutten:
 - steiger voor leren;
 - communicatie met ouders.

FUNCTIONEEL MEERTALIG LEREN (SIERENS & VAN AVERMAET, 2014)

Meertalige repertoires als bron:

- Om **meertalig bewustzijn** van alle leerlingen te verhogen; een **positieve houding** t.a.v. MT te creëren; meervoudige identiteitsconstructie; welbevinden, zelfvertrouwen, zelfbeeld, status te verhogen; ...
 - **Benutten**, in de klas, om de kansen tot ontsluiten van kennis en om kennis te construeren te vergroten;
 - Benutten als **didactisch kapitaal** voor leren en assessment.
-
- Setting:
 - Talig gemengde klassen
 - T2 is dominant, maar mogelijkheden om T1 te gebruiken in functie van leren worden benut
 - De leerkracht hoeft de aanwezige T1's niet te spreken
 - Krachtige leeromgevingen

Een '**meertalig sociaal interactiemodel voor leren**' als alternatief voor 'Dutch-only taalleermodel'

BELEIDSAANBEVELINGEN

BELEIDSAANBEVELINGEN

1. Laat het 'Dutch-only' en '**taal-als-probleem**' **denken** en beleid los;
2. Maak werk van, bewerkstellig en zet door met een **inclusief talenbeleid** op macro, meso and micro-niveau;
3. Kies resoluut voor een beleidsdiscours dat **mensen verbindt**, hen aanmoedigt om meertaligheid (een realiteit) te omarmen zodat die meertaligheid wordt gezien en benut als deel van goed burgerschap;
4. Investeer in een **schoolbreed** inclusief talenbeleid dat is ontwikkeld en gedragen door het hele schoolteam;
5. Creëer krachtige, taalrijke en interactieve leeromgevingen om de verwerving van de '**language of instruction**' te versterken, maar denk na over de meest zinvolle weg daar naartoe;

BELEIDSAANBEVELINGEN

6. Waardeer, behartig, **respecteer** de talige diversiteit, maak ze zichtbaar in de school en de klas;
7. Zorg ervoor dat alle talen (en taalrepertoires) van alle leerlingen worden **geaccepteerd en erkend, toegelaten en aangemoedigd** om te gebruiken in de sociale ruimte;
8. **Benut** de meertalige repertoires in (taal)leerprocessen en assessment;
9. **Professionalisering**: versterk de disposities, beliefs, professioneel kijken, zelf-effectiviteit en situatie-specifieke competenties van leerkrachtenteams om MT te benutten in de klas en om een talensensitieve school- en klasomgeving te creëren;
10. Evolveer naar een **'ecologie'** van MTO en MTA voor meer **'equity'** in onderwijs.

MEER WETEN

www.meertaligheid.be

www.metrotaal.be

www.validiv.be

www.steunpuntdiversiteitenleren.be

CONCLUSIE

- Nederlands is belangrijk om in in onderwijs te functioneren, maar we moeten nadenken over de meest zinvolle weg daar naar toe;
 - Een snel taalbad is niet de meest efficiënte oplossing. Taalleren is een langdurig, voortdurend, complex, dynamisch proces. Het is nooit af en verschillend voor elk individu. Het is niet alleen de verantwoordelijkheid van de leerkracht Nederlands;
 - We moeten ook nadenken over de plaats die we geven aan de meertalige realiteiten van jongeren;
 - Een beleid waarin de meertalige repertoires van elk individu als kracht voor leren EN voor sociale inclusie worden gebruikt. Meertaligheid als “didactisch kapitaal”.
-
- Het is met MT zoals met chips. We lusten het allemaal. We vinden het fijn als we onze MT kunnen benutten. We zijn er zelfs fier op.
 - Laat ons dus de ander niet ontzeggen waar we zelf wel pap van lusten.

“To reject a child’s language in the school is to reject the child. When the message, implicit or explicit, communicated to children in the school is “Leave your language and culture at the schoolhouse door”, children also leave a central part of who they are - their identities - at the schoolhouse door. When they feel this rejection, they are much less likely to participate actively and confidently in classroom instruction”

(Cummins, 2001, p. 19).

DANK U!

PIET.VANAVERMAET@UGENT.BE